

Лікарські засоби, що впливають на скоротливу активність і тонус міометрія

- ✚ Засоби, що посилюють скоротливу активність міометрія (утеротоніки)
- ✚ Засоби, які знижують скоротливу активність міометрія (токолітики)
- ✚ Засоби, що підвищують переважно тонус міометрія
- ✚ Засоби, які застосовують для збереження вагітності у ранні терміни

Міометрій — матковий м'яз. Ритмічні скорочення маткового м'яза виштовхують плід під час пологів. Підвищення тону (напруження) міометрія сприяє зменшенню (скороченню) матки в розмірах після пологів, унаслідок чого перетискаються кровоносні судини та припиняється маткова кровотеча.

Засоби, що посилюють скоротливу активність міометрія (утеротоніки)

Окситоцин — синтетичний гормон задньої частки гіпофіза.

Посилює ритмічні скорочення матки, підвищує її тонус (напруження м'яза), стимулює синтез простагландинів у міометрії. Матка чутлива до окситоцину в останній термін вагітності та через 2-3 дні після пологів.

Показання до застосування: слабкість пологової діяльності I і II періоду пологів, зупинка гіпотонічних маткових кровотеч.

Протипоказання: невідповідність розмірів плода і таза, косе і поперекове положення плода, кесарів розтин в анамнезі.

Класифікація препаратів (утеротоніків)

Основні препарати	Допоміжні засоби
<i>1. Препарати задньої частки гіпофіза</i>	Естрон (фолікулін)
Окситоцин	Промедол
Пітуїтрин	Прозерин
Гіфотоцин	Рицинова олія
Дезамінокситоцин	Енергетичний комплекс (глюкоза,
Метилнокситоцин	кальцію хлорид , вітаміни, сигетин)

<p><i>2. Препарати простагландинів</i> Динопрост (ензапрост, простин F_{2α}) Динопростон (цервіпрост, простин E₂) Простенон</p>	
--	--

Вводять для стимуляції пологів внутрішньовенно крапельно

5 ОД на 500 мл 5 % розчину глюкози зі швидкістю 8-10 крапель за 1 хв, кожні 15-20 хв дозу підвищують на 19 крапель. Максимальна доза — 40 крапель за 1 хв. Для усунення тонічного компонента в дії окситоцину вводять атропіну сульфат. Окситоцин доцільно вводити при значному розкритті шийки матки (на 6 пальців і більше) і вторинній слабкості пологів.

Для зупинки гіпотонічних кровотеч вводять 3-5 ОД внутрішньом'язово або в шийку матки.

Пітуїтрин — витяжка із задньої частки гіпофіза тварин, містить 2 гормони — окситоцин та вазопресин. Дія пітуїтрину на міометрій визначається наявністю окситоцину. Вазопресин — антидіуретичний гормон, знижує діурез, затримує воду та йони в організмі і за рахунок цього підвищує АТ. Пітуїтрин застосовують в акушерстві та гінекології за таких самих показань, що й окситоцин.

Протипоказання: такі самі, як і в окситоцину. Пітуїтрин також не можна застосовувати при артеріальній гіпертензії.

Простагландини — біогенні біологічно активні речовини, мають багатогранну фізіологічну активність. Уперше їх було виявлено в передміхуровій залозі, звідки вони й отримали свою назву.

Простагландини груп E і F виявляють виражену стимулювальну дію на матку, причому, на відміну від гормонів гіпофіза, міометрій чутливий до простагландинів протягом усього періоду вагітності. Крім цього, простагландини (особливо динопростон) мають здатність розширювати шийку матки. Застосування простагландинів для стимуляції пологів є фізіологічно обґрунтованим: при фізіологічних пологах окситоцин, який утворюється в

організмі матері і плода, забезпечує виділення простагландинів за рахунок ішемії міометрія та звільнення з клітин кальцію.

Динопрост (простагландин $F_{2\alpha}$, **ензапрост**) — виявляє виражену стимулювальну дію на матку, підвищує її тонус, розслаблює м'язи шийки матки.

Показання до застосування: для стимуляції пологів, зупинки значних маткових кровотеч, розширення шийки матки під час операцій, переривання вагітності за медичними показаннями на пізніх термінах (15 тиж і більше).

Побічні ефекти: тахікардія, бронхоспазм, підвищення температури тіла, гіпертонус і розрив матки, ендометрит, флебіт.

Динопростон (**цервіпрост**, **простин Е2**) має властивості, подібні до таких динопросту, але відіграє більш важливу роль у початку пологового акту. Тому його застосовують у формі гелю і таблеток ендочервікально для розширення шийки матки перед стимуляцією пологів окситоцином (якщо розширення шийки менше ніж на 6 пальців), а також так само, як і динопрост.

Сигетин — синтетичний препарат, який посилює ритмічні скорочення матки та покращує кровообіг плода.

Показання до застосування: слабкість пологової діяльності, внутрішньоутробна асфіксія плода, порушення менструального циклу.

Засоби, які знижують скоротливу активність міометрія (токолітики)

Класифікація токолітиків

Засоби, що пригнічують ЦНС	Засоби, що впливають на рецептори периферичної нервової системи (β_2-адреноміметики)
Азоту закис	Беротек (партусистен , фенотерол)
Натрію оксибутират	Сальбутамол
Спирт етиловий	Гексопреналін (гініпрал)
Магнію сульфат	Ритодрин (пре-пар)

Засоби, які зменшують ритмічні скорочення матки та її тонус, застосовують для збереження вагітності в разі загрози передчасних пологів.

Засоби, що підвищують переважно тонус міометрій

Класифікація препаратів, що підвищують тонус міометрія

Препарати на основі маткових ріжок	Синтетичні препарати	Рослинні засоби
Ергометрину малеат Метилергометрин Ерготамін (корнутамін) Ерготал	Котарніну хлорид (стиптицин)	Настойка барбарису Екстракт грициків Екстракт калини Екстракт гірчака перцевого Екстракт кропиви Настойка арніки

Препарати на основі маткових ріжок — ергометрину малеат, метилергометрин, ерготамін, ерготал — спричинюють значне і тривале тонічне скорочення маткового м'яза. Це призводить до механічного перетискання судин і зупинки маткової кровотечі. Крім того, препарати на основі маткових ріжок прискорюють зворотний розвиток матки після пологів (субінволюцію матки). Застосовують для зупинки маткових кровотеч після пологів, абортів, для прискорення інволюції матки.

Протипоказання: період вагітності, під час пологів до моменту народження плаценти.

Препарати на основі маткових ріжок є високотоксичними, внаслідок передозування виникають біль у животі, нудота, блювання, діарея, спрага, порушення координації рухів, мовлення, запаморочення, марення, судоми, кома.

Ергометрину малеат — найбільш ефективний препарат на основі маткових ріжок, діє на матковий м'яз швидше і сильніше, ніж інші алкалоїди маткових ріжок. Дія починається через 30 с — 1 хв (при внутрішньовенному введенні) і триває 2-4 год.

Показання до застосування: для зупинки гіпотонічних маткових кровотеч після пологів, абортів, ручного відокремлення плаценти, кесаревого розтину. Для цього його вводять підшкірно, внутрішньом'язово, в шийку або тіло матки.

Протипоказання: період вагітності, у період розкриття пологових шляхів та виходу плаценти.

Побічні ефекти: головний біль, спазми судин, нудота. Антидот — кальцію хлорид.

Котарніну хлорид — синтетичний препарат, що підвищує тонус матки. Призначають для зупинки маткових кровотеч різної етіології (на тлі запальних захворювань матки — ендометриту, доброякісних пухлин - фіброміоми; після абортів, пологів).

Настойка барбарису зумовлює підвищення тонуусу матки та звуження судин, підвищує зсідання крові, виявляє помірну жовчогінну дію.

Показання до застосування: гіпотонічна кровотеча в післяпологовий період; для прискорення субінволюції матки; кровотечі внаслідок запальних процесів.

Засоби, які застосовують для збереження вагітності у ранні терміни

1. Препарати гестагенних гормонів — **прогестерон**, дидрогестерон (**дюфастон**), медрогестерон, аллілестренол (**туринал**)
2. Вітамінні препарати — **вітамін E** (токоферолу ацетат)

Особливості роботи з препаратами, що впливають на міометрій:

- ❖ окситоцин — найбільш ефективний препарат при розкритті шийки матки на 6 пальців і більше. Обов'язковою умовою для його застосування є розітнутий плодовий міхур;
- ❖ динопростон у формії вагінального гелю чи таблеток можна застосовувати тільки за умови, що плодовий міхур цілий.

Особливості дії та застосування лікарських засобів, що впливають на скоротливу активність і тонус міометрія див. Додаток 1.